YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
8 päivänä kesäkuuta 1995 *

Asiassa C-451/93,

jonka Landessozialgericht für das Saarland on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Claudine Delavant

ja

Allgemeine Ortskrankenkasse für das Saarland,

jossa Valérie ja Stéphanie Delavant esiintyvät kansallisessa tuomioistuimessa

väliintulijoina,

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on koonnettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6), 1 artiklan f kohdan, 2 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 1 kohdan, 19 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan sekä 20 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. A. Schockweiler, tuomarit G. F. Mancini, C. N. Kakouris (esittelevä tuomari), J. L. Murray ja G. Hirsch,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Claudine, Valérie ja Stéphanie Delavant'n puolesta Gerhard Schmidt-Delavant,

— Belgian kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön oikeudellisen osaston avustava neuvonantaja Patrick Duray,

— Saksan liittotasavalta, asiamiehinään liittotasavallan talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja liittotasavallan talousministeriön Regierungsrat Bernd Kloke,

— Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisjohtaja Catherine de Salins ja saman osaston keskushallinnon johtava avustaja Claude Chavance,

— Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja A. Bos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen osaston virkamies Christopher Docksey, jota on avustanut Münchenin Max Planck Institut für ausländisches und internationales Sozialrechtin asianajaja Bernd Schulte,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.2.1995 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Landessozialgericht für das Saarland on 15.10.1993 tehdyllä päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.11.1993, pyytänyt ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti ennakkoratkaisua sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on koonnettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6, jäljempänä asetus), 1 artiklan f kohdan, 2 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 1 kohdan, 19 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan sekä 20 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on tullut esille asiassa, jossa asianosaisia ovat Ranskan kansalainen Claudine Delavant ja Allgemeine Ortskrankenkasse für das Saarland (Saarlandin paikallinen sairausvakuutuskassa, jäljempänä AOK); asiassa on kyse Claudine Delavant'n lasten oikeudesta luontoisetuuksiin.

3 Claudine Delavant työskentelee Ranskassa (Metzissä), ja hän kuuluu Metzin sairausvakuutuskassaan. Hän on avioitunut Saksan kansalaisen kanssa, ja avioparilla on kaksi alaikäistä tytärtä. Perhe asuu Saksassa (Saarbrückenissä).

4 Asetuksen 19 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, joka asuu muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion alueella ja joka täyttää toimivaltaisen valtion lainsäädännössä asetetut edellytykset etuuksien saamiseksi ottaen tarpeen mukaan huomioon 18 artiklan säännökset, saa asuinvaltiossaan:

a) toimivaltaisen laitoksen puolesta luontoisetuudet asuinpaikan laitoksesta tämän laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaisesti ikään kuin hänet olisi vakuutettu siinä; ja

...

2. Edellä 1 kohdan säännöksiä sovelletaan vastaavasti perheenjäseniin, jotka asuvat muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion alueella, sikäli kuin heillä ei ole oikeutta tällaisiin etuuksiin sen valtion lainsäädännön mukaan, jonka alueella he asuvat.

..."

5 Asetuksen 1 artiklassa määritellään edellä lainatussa säännöksessä käytetyt eri käsitteet:

— "perheenjäsenellä" tarkoitetaan henkilöä, joka määritellään tai tunnustetaan perheenjäseneksi tai osoitetaan talouteen kuuluvaksi jäseneksi lainsäädännössä, jonka perusteella etuudet annetaan (1 artiklan f kohta);

— "asumisella" tarkoitetaan vakinaista oleskelua (1 artiklan h kohta);

— "toimivaltaisella laitoksella" tarkoitetaan laitosta, jossa se, jonka etua asia koskee, on vakuutettu hakiessaan etuutta (1 artiklan o kohdan i alakohta);

— "asuinpaikan laitoksella" tarkoitetaan laitosta, joka on toimivaltainen antamaan etuudet paikassa, jossa se, jonka etua asia koskee, asuu, tämän laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, tai jos tällaista laitosta ei ole, laitosta, jonka kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen nimeää (1 artiklan p kohta):

— "toimivaltaisella valtiolla" tarkoitetaan jäsenvaltiota, jonka alueella toimivaltainen laitos sijaitsee (1 artiklan q kohta).

6 Asiakirjoista ilmenee, että AOK kieltäytyi aluksi korvaamasta Claudine Delavant'n toisen lapsen sairaalahoitokuluja hänen aviomiehensä tulotason vuoksi ja että se myöhemmin suostui korvaamaan nämä kulut valituksen ja tulojen uudelleen laskemisen jälkeen. Kuitenkaan se ei suostunut Claudine Delavant'n vaatimukseen, että hänen lapsillaan todettaisiin olevan oikeus saada AOK:lta, joka on asuinpaikan laitos, luontoisetuuksia ikään kuin heidät olisi vakuutettu tässä laitoksessa ja riippumatta vanhempien tuloista.

7 AOK vetosi kieltäytymisensä tueksi Sozialgesetzbuchin, Gesetzliche Krankenversicherungin (sosiaaliturvalaki, lakisääteinen sairausvakuutusjärjestelmä, jäljempänä SGB V) 10 §:n 3 momenttiin, jota sen mukaan sovellettiin tässä tapauksessa asetuksen 19 artiklan ja 1 artiklan f alakohdan mukaisesti. SGB V:n tämän pykälän mukaisesti sairausvakuutuskassaan kuuluvan henkilön lapset eivät ole vakuutettuja, jos kassaan kuuluvan henkilön aviopuoliso, jonka jälkeläisiä lapset ovat, ei itse kuulu lakisääteiseen sairausvakuutuskassaan ja hänen kokonaistulonsa kuukaudessa ylittävät yleensä kahdestoistaosan vuotuisesta tulorajasta ja ovat yleensä suuremmat kuin kassaan kuuluvan kokonaistulot. Tässä tapauksessa Claudine Delavant'n aviopuoliso kuuluu yksityisen sairausvakuutuksen piiriin, koska hänen tulonsa ylittävät yleensä kyseisessä lainsäädännössä asetetun rajan ja ovat yleensä suuremmat kuin hänen aviopuolisonsa tulot.

8 Sen jälkeen kun Sozialgericht für das Saarland oli hylännyt Claudine Delavant'n tästä päätöksestä tekemän valituksen, Claudine Delavant valitti Landessozialgericht für das Saarlandiin. Delavant perusti valituksensa erityisesti asetuksen 19 artiklan 2 kohtaan, josta hänen mukaansa ilmenee, että myös hänen lapsillaan on oikeus vaatia AOK:lta luontoisetuuksia ranskalaisen laitoksen puolesta, eikä Saksan kansallisessa oikeudessa voida asettaa vanhempien tuloihin liittyvää rajoitusta. Hän esitti myös, että ranskalainen laitos on korvannut jo vuosia Saksassa saadut etuudet kiinnittämättä huomiota hänen aviomiehensä tuloihin.

9 Landessozialgericht pitää puolestaan selvänä, että asetuksen 19 artiklan 2 kohta yhdessä 1 artiklan f kohdan kanssa viittaa Saksan sosiaaliturvalainsäädäntöön ja että tämän lainsäädännön asiaa koskevan säännöksen, eli SGB V:n 10 §:n 3 momentin, mukaisesti asetetaan edellytykseksi vakuutetun perheenjäsenten sosiaaliturvan piiriin kuulumiselle muun muassa vanhempien tulot.

10 Kansallinen tuomioistuin kysyy kuitenkin sitä, onko tämän säännöksen soveltaminen sopusoinnussa yhteisöoikeuden kanssa. Se huomauttaa ensiksi, että

tässä säännöksessä ei tosin syrjitä kansalaisuuden perusteella, mutta että lasten sosiaaliturvan piiriin kuuluminen riippuu tässä tapauksessa vaihtokurssin muutoksista eli Ranskan frangin ja Saksan markan suhteesta, joka vaikuttaa Claudine Delavant'n ja hänen aviomiehensä tulojen suhteeseen. Kansallinen tuomioistuin huomauttaa toiseksi, että asetuksen tarkoituksena on asettaa rajatyöntekijät ja heidän perheenjäsenensä tätä edullisempaan asemaan. Tässä tapauksessa haittaa aiheutuu siitä, että Saksan lainsäädännön mukaisesti Claudine Delavant'n pitäisi suorittaa uudelleen maksu, jotta hänen lapsensa voisivat liittyä lakisääteiseen sairausvakuutusjärjestelmään Saksassa.

11 Ottaen huomioon nämä näkökohdat Landessozialgericht für das Saarland on lykännyt asian käsittelyä ja pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraavasta kysymyksestä:

"Sisältyykö sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan f kohdan i alakohtaan, 2 artiklan 1 kohtaan, 3 artiklan 1 kohtaan, 19 artiklan 1 kohdan a alakohtaan ja 2 kohtaan sekä 20 artiklaan sellainen oikeusperiaate, joka kieltää jäsenvaltioita asettamasta toisessa jäsenvaltiossa vakuutetun rajatyöntekijän biologisten lasten sosiaalivakuutusjärjestelmään kuulumiselle edellytystä, joka liittyy rajatyöntekijän aviomiehen tuloihin, lapsien itsensä henkilökohtaiseen asemaan liittyvien edellytysten lisäksi?"

12 Tästä kysymyksestä käy ilmi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää lähtökohtanaan sitä, että asetuksen 19 artiklan mukaisesti on sovellettava työntekijän asuinvaltion lainsäädäntöä eikä työskentelyvaltion, jossa työntekijä on vakuutettu, lainsäädäntöä ratkaistaessa sitä, onko työntekijän perheenjäsenillä oikeus luontoisetuuksiin. Siten ennen ennakkoratkaisukysymyksen käsittelyä on tutkittava, onko tämä lähtökohta perusteltu.

13 On aiheellista huomauttaa aluksi, että asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on pääsääntöisesti tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella.

14 Tämä periaate on pantu täytäntöön sairausvakuutuksen osalta asetuksen 19 artiklassa. Asetuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti työntekijään, joka asuu muun jäsenvaltion kuin työskentelyvaltion alueella, sovelletaan viimeksi mainitun valtion lainsäädäntöä, kun kyse on edellytyksistä, joilla oikeus saada etuuksia tunnustetaan. Kun tämä oikeus on tunnustettu, työntekijä saa asuinvaltiossaan luontoisetuudet työskentelyvaltion kustannuksella asuinpaikan laitoksesta laitoksen soveltaman lainsäädännön ja sen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, ikään kuin hänet olisi vakuutettu tässä laitoksessa.

15 Lisäksi 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti 1 kohdan säännöksiä sovelletaan vastaavasti perheenjäseniin, jotka asuvat muussa jäsenvaltiossa kuin toimivaltaisessa valtiossa, sellaisena kuin se on edellä määritelty, sikäli kuin heillä ei ole oikeutta tällaisiin etuuksiin sen valtion lainsäädännön mukaan, jonka alueella he asuvat. Työntekijän perheenjäseniin sovelletaan tämän vuoksi, jollei viimeksi mainitusta edellytyksestä muuta johdu, työskentelyvaltion lainsäädäntöä, kun kyse on edellytyksistä, joilla heidän oikeutensa saada etuuksia tunnustetaan; kun tämä oikeus on tunnustettu, he saavat luontoisetuudet työskentelyvaltion kustannuksella asuinpaikkansa laitoksesta tämän laitoksen soveltamassa lainsäädännössä asetetuissa rajoissa ja sen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.

16 Tätä tulkintaa tukee asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on koonnettuna 2 päivänä kesäkuuta

1983 annetulla asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6), 17 artikla, jossa säädetään, että "saadakseen luontoisetuudet asetuksen 19 artiklan mukaan palkatun työntekijän ... on rekisteröitävä itsensä ja perheenjäsenensä asuinpaikkansa laitoksessa esittämällä todistus, joka osoittaa, että hänellä ja hänen perheenjäsenillään on oikeus sanottuihin etuuksiin ..."

17 Jos asetuksen 19 artiklan 2 kohtaa tulkitaan siten kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ehdottaa ja Belgian, Saksan, Alankomaiden ja Ranskan hallitukset sekä komissio kannattavat, tässä kohdassa viitataan 19 artiklan 1 kohtaan niiden henkilöiden osalta, jotka on jo tunnustettu työntekijän perheenjäseniksi. Siten sitä kysymystä, onko henkilö tunnustettava sellaiseksi, säänneltäisiin asetuksen 1 artiklan f kohdan mukaisesti siinä lainsäädännössä, jonka mukaisesti etuudet annetaan, eli asuinvaltion lainsäädännössä. Näin ollen tämän tulkinnan mukaisesti 19 artiklan 2 kohtaan voivat vedota ainoastaan henkilöt, joita pidetään työntekijän perheenjäseninä asuinvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos työntekijä kuuluu tämän valtion lakisääteiseen sairausvakuutusjärjestelmään.

18 Tätä tulkintaa ei voida hyväksyä. Asetuksen 1 artiklan f kohta ei koske niitä edellytyksiä, joilla perheenjäsenet kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin ja heille tunnustetaan oikeus saada sosiaaliturvaetuuksia, vaan siinä viitataan ainoastaan lainsäädäntöön, jonka mukaisesti etuudet annetaan henkilöille, joita pidetään perheenjäseninä.

19 Edellä olevien näkökohtien vuoksi kansalliselle tuomioistuimelle on vastattava, että asetuksen 19 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että jos työntekijä asuu perheenjäsentensä kanssa muussa jäsenvaltiossa kuin työskentelyvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaisesti hänet on vakuutettu asetuksen nojalla, sovelletaan työskentelyvaltion lainsäädäntöä myös edellytyksiin, joilla tämän työntekijöiden

perheenjäsenille tunnustetaan oikeus luontoisetuuksiin, sikäli kuin heillä ei ole oikeutta tällaisiin etuuksiin sen valtion lainsäädännön mukaan, jonka alueella he asuvat.

Oikeudenkäyntikulut

20 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian, Saksan, Alankomaiden ja Ranskan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Landessozialgericht für das Saarlandin 15.10.1993 tekemällä päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on koonnettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83, 19 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että jos työntekijä asuu perheenjäsentensä kanssa muussa jäsenvaltiossa kuin työskentelyvaltiossa,

jonka lainsäädännön mukaisesti hän on vakuutettu asetuksen nojalla, sovelletaan työskentelyvaltion lainsäädäntöä myös edellytyksiin, joilla tämän työntekijöiden perheenjäsenille tunnustetaan oikeus luontoisetuuksiin, sikäli kuin heillä ei ole oikeutta tällaisiin etuuksiin sen valtion lainsäädännön mukaan, jonka alueella he asuvat.

Schockweiler Mancini Kakouris

Murray Hirsch

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä kesäkuuta 1995.

Kirjaaja

R. Grass

Kuudennen jaoston puheenjohtaja

F. A. Schockweiler